

Programų „Zipio draugai“ ir „Obuolio draugai“ poveikio patvirtinimas

Vėliausių vertinimo studijų užsienio šalyse santraukos

Programa „Zipio draugai“ sukurta 1999 m. Nuo pat pradžių ji reguliariai ir griežtai vertinama. Tokių vertinimų rezultatų pagrindu programą yra pripažinę:

89 p.

European Platform for Investing in Children

European Commission for Good Practices in Mental Health and Wellbeing

SAMHSA (Substance Abuse and Mental Health Services Admin., US)
NREPP (National Registry of Evidence-based Programs and Practices)

Canadian Best Practices Portal

Early Intervention Foundation (UK)

Programa „Obuolio draugai“ sukurta 2012 m. vadovaujantis tokiais pačiais principais, kaip ir „Zipio draugai“; jos veiksmingumas irgi patvirtintas atlikus didelį atsitiktinių imčių tyrimą.

JUNGTINĖ KARALYSTĖ, 2018	ČEKIJOS RESPUBLIKA, 2016	NYDERLANDAI, 2016	NORVEGIJA, 2012	AIRIJA, 2010
<p>PROGRAMA: „Zipio draugai“</p> <p>TYRIMO RŪŠIS: Atsitiktinių imčių tyrimas, patvirtintos skalės</p> <p>METAİ: 2016-2017</p> <p>ATLIKO: Švietimo labdaros fondo finansuojamas Belfasto Karalienės universitetas</p> <p>VAIKŲ SKAIČIUS: 3904</p> <p>PAGRINDINĖS IŠVADOS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pagarėjo savarankiškai kontroliuojamas mokymasis (iš pedagogų ataskaitos) - apie 1/3 vaikų nebaigė dalyvauti tyrime, tad šios išvados patikimumas mažas: nepagarėjo emocijų savikontrolė (iš ataskaitos apie vaikus). - Labai teigiamai procesą įvertino pedagogai <p>Šaltinis: https://educationendowmentfoundation.org.uk/project-s-and-evaluation/projects/zippys-friends/</p>	<p>PROGRAMA: „Zipio draugai“</p> <p>TYRIMO RŪŠIS: Atsitiktinių imčių tyrimas, savas klausimynas (nepatvirtintas)</p> <p>METAİ: 2015-2016</p> <p>ATLIKO: Prahos mokslininkų konsorciumas</p> <p>VAIKŲ SKAIČIUS: 807</p> <p>PAGRINDINĖS IŠVADOS:</p> <p>Pagarėjo vaikų:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Savikontrolė - Bendradarbiavimas su bendraamžiais - Ypač naudinga vaikams su negalia ir specialiaisiais ugdymo poreikiais. 	<p>PROGRAMOS: „Zipio draugai“ ir „Obuolio draugai“</p> <p>TYRIMO RŪŠIS: Atsitiktinių imčių tyrimas, patvirtintos skalės</p> <p>METAİ: 2012-2014</p> <p>ATLIKO: Trimbos institutas</p> <p>VAIKŲ SKAIČIUS: 1177</p> <p>PAGRINDINĖS IŠVADOS:</p> <p>Pagarėjo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Emocijų atpažinimas - Pritaikomieji sunkumų įveikimo įgūdžiai - Motyvacija <p>Sumažėjo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hiperaktyvumas - Agresyvus elgesys <p>Pedagogų ataskaitose svarbių išvadų nenurodyta.</p>	<p>PROGRAMA: „Zipio draugai“</p> <p>TYRIMO RŪŠIS: Atsitiktinių imčių tyrimas, patvirtintos skalės</p> <p>METAİ: 2007-2008</p> <p>ATLIKO: Vaikų ir paauglių psichikos sveikatos centras, Rytų ir pietų Norvegija</p> <p>VAIKŲ SKAIČIUS: 1483</p> <p>PAGRINDINĖS IŠVADOS:</p> <p>Pagarėjo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sunkumų įveikimo įgūdžiai - Atmosfera klasėje (grupėje) - Akademiniai gebėjimai (iš pedagogų ataskaitų) <p>Sumažėjo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Patyčios - Psichikos sveikatos problemų poveikis <p>Šaltiniai:</p> <p>Solveig Holen, Trine Waaktaar, Arne Lervåg & Mette Ystgaard. The effectiveness of a universal school-based programme on coping and mental health: a randomised, controlled study of Zippy's Friends. Educational Psychology: epub ahead of print. DOI:10.1080/01443410.2012.686152</p> <p>Solveig Holen, Trine Waaktaar, Arne Lervåg & Mette Ystgaard. Implementing a Universal Stress Management Program for Young School Children: Are there Classroom Climate or Academic Effects? Scandinavian Journal of Educational Research. epub ahead of print. DOI:10.1080/00313831.2012.656320</p>	<p>PROGRAMA: „Zipio draugai“</p> <p>TYRIMO RŪŠIS: Atsitiktinių imčių tyrimas, patvirtintos skalės</p> <p>METAİ: 2008-2009</p> <p>ATLIKO: Sveikatos ugdymo tyrimų centras, Golvėjaus Nacionalinis Airijos universitetas</p> <p>VAIKŲ SKAIČIUS: 730</p> <p>PAGRINDINĖS IŠVADOS:</p> <p>Pagarėjo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Emocinis raštingumas - Sunkumų įveikimo įgūdžiai - Santykiai klasėje (grupėje) <p>Sumažėjo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hiperaktyvumas <p>Šaltinis:</p> <p>Clarke, A.M., Bunting, B. & Barry, M.M. (2014), Evaluating the implementation of a school-based emotional well-being programme: a cluster randomized controlled trial of Zippy's Friends for children in disadvantaged primary schools. Health Education Research, 29(5), 786-798. Doi:10.1093/her/cyu047.</p>

Programa „**Zipio draugai**“ ir „**Obuolio draugai**“ ne kartą tirta Lietuvoje.

Abiejų programų įgyvendinimui pritaria ir jas rekomenduoja diegti šalies ugdymo įstaigose LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

2001 m. Lietuvoje ir Danijoje atliktas *programos „Zipio draugai“ poveikio vaikų sunkumų įveikimo gebėjimams tyrimas* apžvelgė programos įgyvendinimą skirtingomis kalbomis, skirtingose klasėse ir labai skirtingose mokyklų aplinkose. Jame *padaryta išvada*, kad programa buvo sėkmingai įgyvendinta tiek Danijoje, tiek Lietuvoje ir nustatyta, kad abiejų šalių vaikai akivaizdžiai pagerino sunkumų įveikimo gebėjimus ir socialinius gebėjimus. Programa buvo vienodai efektyvi tiek berniukams, tiek mergaitėms.

Šio tyrimo rezultatai buvo paskelbti šiame straipsnyje: Mishara, BL ir Ystgaard, M, „Psichikos sveikatos stiprinimo programos veiksmingumas gerinant mažų vaikų sunkumų įveikimo gebėjimus: Zipio draugai“, *Early Childhood Research Quarterly* 21 (2006) 110–123.

Lietuvoje buvo atlikti dar keturi tyrimai.

Pirmasis tyrimas nustatė *išliekamąjį programos „Zipio draugai“ poveikį vaikų gebėjimams*: visi vaikų socialinių gebėjimų ir probleminio elgesio pagerėjimai, kurie buvo užfiksuoti programos metu, buvo išlaikyti po metų. Tai ypač džiugina, nes „Zipio draugai“ siekia suteikti vaikams įgūdžių, kurie jiems padės visą likusį gyvenimą.

Antrasis tyrimas – „*Programoje „Zipio draugai“ dalyvavusių vaikų adaptacijos mokykloje tyrimas*“ - nagrinėjo, ar vaikai, darželyje dalyvavę „Zipio draugų“ programoje, geriau prisitaikė prie labiau struktūruotos pradinės mokyklos ugdymo programos, nei tie, kurie joje nedalyvavo. Tyrimas nustatė, kad vaikai, dalyvavę programoje, su sunkumus įveikė žymiai geriau.

Šis straipsnis paskelbtas: Monkevičienė O., Mishara B.L. ir Dufour S. (2006) „Zipio draugų“ programos įtaka vaikų sunkumų įveikimo gebėjimams pereinant iš darželio į pradinę mokyklą“, *Early Childhood Education Journal*, 31(1), 53–59.

Trečiasis tyrimas - „*Po dešimties metų – ką vaikai prisimena apie „Zipio draugus*“ - atliktas 2009 m. pabaigoje, atrado vaikus (dabar paauglius), kurie dalyvavo pirminiame vertinime Lietuvoje. Buvo nustatyta, kad dauguma jų ne tik prisiminė „Zipio draugus“, bet ir teigė, kad programa padėjo jiems įveikti sunkumus gyvenime.

Tyrimas pavadinimu „Po dešimties metų – ką vaikai prisimena apie „Zipio draugus“, yra paskelbtas svetainėje: <http://www.vaikolabui.lt/veliausios-naujienos-2010-sausis>

Ketvirtasis tyrimas kėlė tikslą nustatyti *programos „Zipio draugai“ ilgalaikį poveikį joje dalyvavusiems vaikams*. Šią studiją atliko P. Gudynas ir R. Skripkienė, vykdydami Nacionalinį mokinių pasiekimų tyrimą. Buvo siekiama įvertinti, ar mokiniai mano, jog programa „Zipio draugai“ jiems buvo naudinga, koks programos poveikis ketvirtokų savijautai mokykloje, ar yra ryšys tarp programoje įgytų sunkumų įveikimo gebėjimų ir patiriamų patyčių. Tiriamieji programoje „Zipio draugai“ buvo dalyvavę prieš trejus ar ketverius metus (lankydami priešmokyklinę grupę ar pirmą klasę). Tyrimo rezultatai parodė, kad net 76% mokinių teigė, kad programa jiems buvo naudinga. Jie gerai prisiminė programą ir pažymėjo, kad įgyti gebėjimai padėjo bendrauti bei įveikti sunkumus. Tyrimas padėjo išskirti gebėjimus, kuriais „Zipio draugų“ programoje dalyvavę mokiniai statistiškai reikšmingai skiriasi nuo šioje programoje nedalyvavusių mokinių: mokiniui patinka dirbti vienoje grupėje su klasės draugais, jis sugeba padėti kitiems įveikti bendravimo sunkumus, jis randa išeitį iš keblių situacijų, jam sekasi įveikti vienatvę ir atstūmimą, jam sekasi rišliai pasakoti, sklandžiai reikšti savo mintis.

Tyrimo santrauka yra paskelbta svetainėje <http://www.vaikolabui.lt/statistika-2014/>

Vertinant programas, Lietuvoje buvo atlikta nemažai apklausų: „Tėvų nuomonės apie programos „Zipio draugai“ poveikį vaikui“ (2017), „Tėvų nuomonės apie programos „Obuolio draugai“ poveikį vaikui“ (2017), „Pedagogo nuomonės apie programa „Zipio draugai“ ir jos poveikį vaikui“ (2018), „Pedagogo nuomonės apie programa „Obuolio draugai“ ir jos poveikį vaikui“ ir kt.

Programa „Zipio draugai“ specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams

Nepriklausomas programos „Zipio draugai“ skirtos SUP turintiems vaikams ir paaugliams tyrimas
An Independent Evaluation of Zippy's Friends for Children and Young People with Special Educational Needs (1)

https://www.partnershipforchildren.org.uk/uploads/Files/PDFs/Evaluation_Zippys_Friends_Judith%20Trust.pdf

Birmingamo universitetas įvertino vaikams ir jaunimui specialiosiose mokyklose skirtą „Zipio draugų“ variantą. Šio tyrimo išvados rodo, kad programos taikymas dirbant su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais, kai pedagogas naudoja specialų programos metodikos priedą, pritaikytą šiems vaikams, **„gali turėti teigiamą poveikį SUP turintiems vaikams, ypač savivokos, gebėjimo valdyti emocijas ir bendravimo srityse.“**

Jungtinė Karalystė, 2014-2015

PROGRAMA: „Zipio draugai“ specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams ir paaugliams

TYRIMO RŪŠIS: Kiekybiniai ir kokybiniai duomenys buvo surinkti naudojant standartizuotas vertinimo skales, tikslingai suprojektuotas anketas, interviu ir emocijų atpažinimo užduotis, kad būtų galima įvertinti tipinį ir maksimalų vaikų elgesį ir rinkti atsiliepimus apie programą.

METAI: 2014–2015

ATLIKO: Birmingamo universitetas, Birmingamas, Jungtinė Karalystė

VAIKŲ SKAIČIUS: 53 (SUP)

PAGRINDINĖS IŠVADOS:

- Mokytojai nurodė, kad vaikų socialiniai gebėjimai, emocinis raštingumas ir emocijų atpažinimas pagerėjo. Žymūs pagerėjimai buvo pastebėti šiose srityse: komunikacija, bendradarbiavimas, sprendimų priėmimas, atsakingumas, savivoka.
- Buvo pastebimas pagerėjimas pagrindinėse emocinio raštingumo srityse (trijose iš penkių įvardintų Salovey ir Mayer, 1990): savivoka, gebėjimas valdyti emocijas ir bendravimo gebėjimai.
- Savęs motyvacija ir empatija nepagerėjo.
- Matėsi pagerėję emocijų atpažinimo gebėjimai. Ypač emocijų įvardijimas iš paveikslėlių.
- Mokytojai mano, kad kai kuriems vaikams programa yra netinkama (mokiniam su žymiais bendravimo ir kognityviniais sutrikimais bei turintiems sunkia forma pasireiškusį autizmo spektro sindromą ar bendravimo ir įsitraukimo sutrikimų).
- Mokytojai teigė, kad pagerėjo vaikų kalbos vartojimas, gebėjimas atpažinti ir perteikti emocijas, saviraiška, gebėjimas paprašyti pagalbos bei alternatyvių įveikos strategijų išbandymas.

Daugiau informacijos apie programų „Zipio draugai“ ir „Obuolio draugai“ tyrimus galite rasti:

lietuvių kalba – <http://www.vaikolabui.lt/zipio-draugai/vertinimas/>
<http://www.vaikolabui.lt/vertinimas/>

anglų kalba - <https://www.partnershipforchildren.org.uk/research.html>